

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “ผลของกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการชักถาม” สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงจะคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวัง

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งผลที่ได้มีความสอดคล้องกันทั้งในคะแนนการยอมรับตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม นั่นคือ ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงจะคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับ รูปแบบของ Gudjonsson และ Clark (1986) ที่ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำออกเป็น 5 ประการได้แก่

1. ความไม่แน่นอนหรือความกำกวม
2. ความไว้วางใจ
3. ความคาดหวังในความสำเร็จ
4. กลวิธีการเผชิญปัญหา
5. การให้ผลป้อนกลับ

จะเห็นได้ว่าความคาดหวังในความสำเร็จถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ เพราะเมื่อใดที่บุคคลต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีการถามคำถามชี้นำ บุคคลจะเกิดความรู้สึกกำกวม ความไม่แน่ใจและมีความกดดันมากอยู่แล้ว ประกอบกับเมื่อบุคคลได้รับความคาดหวังสูง ความกดดันจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ไม่กล้ายอมรับว่าตนไม่รู้คำตอบ แต่บุคคลจะพยายามตอบคำถามให้ได้ถึงแม้ว่าตนจะ unsure หรือไม่แน่ใจว่าคำตอบที่ถูกต้องคืออะไร จึงทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ง่ายยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวังจะมีความกดดันน้อยกว่า ดังนั้นเมื่อใดที่ไม่แน่ใจว่าคำตอบที่ถูกต้องคืออะไรก็จะกล้ายอมรับว่าไม่รู้คำตอบมากกว่า คือ จะกล้าตอบว่า “ไม่รู้” “ไม่แน่ใจ” หรือ “จำไม่ได้” มากกว่า ซึ่งการตอบเช่นนี้ใน

คำถามชี้้นำถือว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง ดังนั้นทำให้มีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้ำน้นน้อยกว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูง

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gudjonsson และ Hilton (1989) และงานของ Hansdottir และคณะ (1990) ที่พบว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงจะเกิดความกดดันมากกว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังต่ำหรือไม่ได้รับความคาดหวังจึงทำให้ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงเกิดการคล้อยตามชี้นำได้ง่ายกว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังต่ำหรือผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวัง

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราจะคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขา

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งผลที่ได้มีความสอดคล้องกันทั้งในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม นั่นคือ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลที่ได้เป็นไปตามรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark (1986) ซึ่งได้สรุปปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำออกเป็น 5 ประการข้างต้นตามที่ได้กล่าวมาแล้วในการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 จะเห็นได้ว่าความไว้วางใจถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ และตามที่ Turner และคณะ (1987) ได้อธิบายว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะเชื่อใจและไว้วางใจกลุ่มเรามากกว่ากลุ่มเขา เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มักจะมองกลุ่มเราในทางที่ดีกว่ากลุ่มเขา ดังนั้น ผู้ที่อยู่กลุ่มเดียวกันจึงมีแนวโน้มที่จะเชื่อใจและไว้วางใจกันมากกว่าผู้ที่อยู่คนละกลุ่ม อิทธิพลของกลุ่มจึงเป็นเหมือนแรงกดดันให้สมาชิกต้องคล้อยตามกลุ่มและเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของตนเองตามบรรทัดฐาน ค่านิยม และความคาดหวังของกลุ่ม (Brehm & Kassin, 1996; Feldman, 2001; Kiesler & Kiesler, 1970) ดังนั้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มเราเป็นผู้ถามคำถามชี้นำจึงทำให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขา

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงจะคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูง

จากผลการวิจัย พบว่าผลที่ได้ไม่สอดคล้องกันในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม โดยพบว่า คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ

ครั้งที่ 1 ได้ผลการวิจัยที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 ในขณะที่คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมได้ผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3

ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 นั้นผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 โดยพบว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ไม่แตกต่างจากผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า เมื่อพิจารณาในเงื่อนไขกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงนั้น พบว่ามีปัจจัย 2 ประการที่มีความสำคัญตามรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark (1986) นั่นคือ มีทั้งปัจจัยด้านความไว้วางใจและความคาดหวัง ดังนั้นจึงทำให้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 สูง และเมื่อพิจารณาที่เงื่อนไขกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงจะพบว่า แม้มีปัจจัยด้านความไว้วางใจค่อนข้างน้อยแต่ก็ยังมีมีความคาดหวังสูงอยู่ ซึ่งรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark ถือว่า ความคาดหวังในความสำเร็จมีความสำคัญมาก จะเห็นได้ว่าในงานวิจัยของ Gudjonsson และ Hilton (1989) และงานวิจัยของ Hansdottir และคณะ (1990) พบว่า ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวัง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าในกรณีเช่นนี้ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีความกดดันและความกังวลมากอยู่แล้วจึงทำให้อิทธิพลของกลุ่มเขามีผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และความคาดหวังสูงอาจมีอิทธิพลสูงมากจนทำให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ไม่แตกต่างจากผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาถึงค่ามัธยฐานเลขคณิตแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูง ($M = 10.13, SD = 2.11$) มีแนวโน้มที่จะมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 มากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูง ($M = 9.40, SD = 2.03$)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาที่คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม กลับพบว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 ส่วนสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 นั้น เนื่องจากคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นคะแนนที่เกิดจากการถามคำถามชี้นำครั้งแรก ดังนั้นผลที่ได้จึงเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรความคาดหวังในความสำเร็จและตัวแปรกลุ่มโดยตรง ในขณะที่คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมนั้นส่วนหนึ่งจะเป็นผลมาจากการให้ผลป้อนกลับทางลบ (คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมจะเกิดจากการนำคะแนนการยอมเชื่อตาม

คำถามชั้นนำครั้งที่ 1 ร่วมกับคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ หรือ yield 1 + shift) ซึ่งการให้ผลป้อนกลับ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญมากตามรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark (1986) ซึ่งได้อธิบายว่าการให้ผลป้อนกลับทางลบจะทำให้ผู้ตอบเปลี่ยนคำตอบของตนและตอบสนองต่อคำถามชั้นนำมากยิ่งขึ้น แต่หากผู้ตอบปฏิเสธผลป้อนกลับทางลบหรือเกิดความสงสัย เช่น คิดว่าตนอาจถูกหลอกจะ ทำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านขึ้นและทำให้การคล้อยตามสิ่งชั้นนำลดลง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าในเงื่อนไขผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงนั้นหลังจากที่ได้รับผลป้อนกลับทางลบแล้ว อาจเกิดความระแวงสงสัยหรือไม่เชื่อใจผู้ถาม จึงไม่ค่อยเปลี่ยนคำตอบเท่าใดนัก ($M = 5.43, SD = 2.33$) ในขณะที่เงื่อนไขกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูง นั้นมีปัจจัยด้านความไว้วางใจและความเชื่อใจมากกว่าดังนั้นเมื่อได้รับผลป้อนกลับทางลบจึงเกิดความกดดันได้ง่ายกว่า และทำให้เปลี่ยนคำตอบมากกว่า ($M = 7.00, SD = 2.48$) นอกจากนี้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าผู้ที่อยู่กลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีแนวโน้มจะมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 มากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูง ดังนั้นหลังจากนำคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 ร่วมกับคะแนนการเปลี่ยนคำตอบแล้วจึงพบว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเราเมื่อได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชั้นนำโดยรวมมากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มเขาเมื่อได้รับความคาดหวังสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 4 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อการคล้อยตามสิ่งชั้นนำ

จากผลการวิจัย พบว่าผลที่ได้ไม่สอดคล้องกันในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชั้นนำโดยรวม โดยพบว่า คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 ได้ผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 ในขณะที่คะแนนการคล้อยตามสิ่งชั้นนำโดยรวมได้ผลการวิจัยที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4

ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 นั้นผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 โดยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อการคล้อยตามสิ่งชั้นนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเฉพาะในเงื่อนไขกลุ่มเขา จะพบว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชั้นนำครั้งที่ 1 มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 [$F(1,116) = 21.18, p < .001$] แสดงว่าใน

เงื่อนไขกลุ่มเขานั้นความคาดหวังในความสำเร็จเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลมากกว่าอิทธิพลของกลุ่มเขา ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark (1986) และในงานวิจัยต่าง ๆ (Gudjonsson & Hilton, 1989; Hansdottir et al., 1990) ที่ได้อธิบายว่าผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงจะคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวัง อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าในเงื่อนไขกลุ่มเรา พบว่า ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1,116) = 0.24, ns$] ซึ่งผลดังกล่าวขัดแย้งกับรูปแบบของ Gudjonsson และ Clark และในงานวิจัยต่าง ๆ (Gudjonsson & Hilton; Hansdottir et al.) แสดงว่ากลุ่มเรามีอิทธิพลให้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ผันแปรไป ทั้งนี้เพราะกลุ่มเรามีปัจจัยด้านความไว้วางใจและความเชื่อใจ ดังนั้นแม้ว่าผู้ถามที่อยู่ในกลุ่มเราจะไม่ให้ความคาดหวังใด ๆ เลยแต่ผู้ตอบก็ยังคงเชื่อใจว่าคำถามชี้นำนั้นเป็นคำถามที่มีอยู่ในเนื้อเรื่องที่ได้ฟังไป ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วคำถามชี้นำเหล่านั้นไม่มีอยู่ในเนื้อเรื่องเลย หรือในบางกรณีผู้ตอบอาจรู้ว่าคำถามชี้นำเหล่านั้นไม่มีอยู่ในเนื้อเรื่องเลยแต่เพราะความไว้วางใจหรือต้องการเอาใจผู้ตอบ จึงยังคงเลือกที่จะตอบว่า “ใช่” ในคำถามชี้นำ จึงส่งผลในเงื่อนไขกลุ่มเรา ผู้ที่ได้รับความคาดหวังสูงมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้รับความคาดหวัง จากสาเหตุที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อย่างไรก็ตาม กลับไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งสาเหตุนี้เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการได้รับผลป้อนกลับทางลบดังที่เคยกล่าวมาแล้วในการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 นอกจากนี้ Gudjonsson (1991) ได้อธิบายไว้ว่า การตอบสนองต่อผลป้อนกลับทางลบนั้นเกิดจากตัวแปรสถานการณ์มากกว่าเกิดจากคำถามชี้นำ ดังนั้นหลังจากให้ผลป้อนกลับทางลบแล้วจึงทำให้คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมแตกต่างไปจากคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และส่งผลให้ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเรา-กลุ่มเขาและความคาดหวังในความสำเร็จต่อคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ